

zondag 14 mei

**Jona's gebed: woorden vanuit de diepte – geleerde
woorden – woorden van redding**

Bijbellezing: Jona 2

In Jona 2 lezen wij over 'Jona in de vis'. Die vis heeft heel wat aan gespreksstof en verbeelding opgeleverd. Maar in het boek Jona gaan eigenlijk maar twee, drie verzen van het hele boek Jona over die vis. Met slechts enkele woorden wordt verteld dat Jona door een vis werd opgeslokt en dat Jona na een paar dagen door diezelfde vis werd uitgespuugd. Maar tussen deze twee korte vermeldingen van opgeslokt worden en uitgespuugd worden door die vis staat het gebed van Jona. En dat gebed, dat is qua regels tekst ongeveer vijf keer zo groot. Dus niet die vis, maar die woorden die Jona op dat moment bidt in die vis, *daar* gaat het blijkbaar om in het boek Jona. Ik laat daarom die vis tijdens de rest van de preek maar gewoon zwemmen en we gaan met elkaar luisteren naar die woorden die Jona bidt en wij gaan kijken wat wij van die woorden kunnen leren ontdekken voor ons persoonlijke geloofsleven. Ik ga drie dingen over dat gebed van Jona zeggen:

1. Jona's gebedswoorden zijn *woorden uit de diepte*.
2. Jona's gebedswoorden zijn *geleerde woorden*.
3. Jona's gebedswoorden zijn *woorden van redding*.

Woorden vanuit de diepte

Terwijl het niet gaat om die vis maar om de woorden die Jona vanuit de vis bidt, is de inhoud van Jona's gebed volgens mij het minst bekende gedeelte van het hele boekje Jona. Maar ik vind het prachtige woorden die Jona bidt. Het zijn woorden van hoop, woorden van groot vertrouwen, woorden van verlangen naar God, diepe geloofswoorden. En dat is toch eigenlijk heel bijzonder, want moet u zich eens voorstellen: deze woorden bad Jona vanuit zijn gevangen zitten in die vis. Deze woorden van gebed zijn geboren in de diepte van de zee, in de angst en de duisternis van het verblijf in een vis. Vreselijk moet het zijn geweest!

Nu, ik denk niet dat Jona deze woorden op dat moment in die vis precies zo op deze manier heeft gebeden zoals wij ze nu in de Bijbel hebben staan. Ik stel mij eerder voor dat Jona vanuit die maag van paar flarden van zinnen heeft gebeden. Maar los van de vorm van deze woorden zoals ze nu in onze Bijbel staan: het zijn stuk voor stuk prachtige woorden, diepe woorden, woorden van vertrouwen, van hoop, van verlangen naar God... *Hoe kom je daarop*, als je zo in nood verkeert..., als het zo donker is om je heen..., als je in zo'n benauwde, vreselijke situatie verkeert? ... Nou, misschien dat *juist* zulke momenten in de diepte je soms tot krachtige geloofswoorden brengen. Niet altijd hoor, nood leert *niet altijd* bidden zoals wij soms zeggen, maar in dit geval blijkbaar wel: hier in die vis horen wij Jona eindelijk bidden. Prachtig bidden. ... Dat hoorden wij op het schip naar Tarsis niet. Op het schip naar Tarsis hoorden wij Jona niet bidden, niet zingen, niets. De tocht naar Tarsis, dat grote avontuur, die heerlijke vrijheid... dat deed Jona juist in slaap vallen. Jona viel in slaap, toen hij het geluk en de vrijheid tegemoet ging! Hij lag onderweg zowel lichamelijk als geestelijk te slapen. Maar die benauwde angst van dit moment, dat grote gevaar en die duistere diepte..., juist *dat* deed Jona bidden, geloven, opstaan en veranderen.

Geluk, onbegrensde vrijheid, je hart volgen en je eigen wegen gaan..., dat doet je hart misschien soms sneller kloppen, maar het brengt je lang niet altijd op de knieën. Soms heb je, als het je voor de wind gaat en je volop het leven leeft, soms heb je dan niet eens meer de tijd om op de knieën te gaan en te bidden. Herken je dat? Soms heb je daar niets eens meer de behoefte aan en sluipt het gewoon uit je leven weg.

Jona ging God zoeken, ging zijn leven aan God overgeven..., toen het heel erg donker om hem heen was geworden, toen hij volledig aan het leven op deze wereld was onttrokken, toen zelfs met zijn ene been in het graf stond. ... Nu, ik wens u niet allemaal zo'n Jona-ervaring toe. Je hoeft echt niet jaloers te zijn op mensen die in zulke benauwde situaties verkeren. Maar wat ik u wel toewens, dat zijn zulke kostbare momenten van bezinning zoals Jona nu..., momenten van verstillings..., van alles loslaten en je richten op God. ... Daarvoor hoef je echt niet opgeslokt te worden door een of andere grote vis. Zulke bezinningsmomenten kan je ook zelf creëren, door gewoon even alleen te zijn met God. Hoe heilzaam is het om even al die geluiden van buitenaf niet meer te horen en alleen te zijn met jezelf... en met God. Hoe goed is het om even al die vergezichten van het exotische Tarsis te vergeten en je ogen te sluiten. Even niet die vrijheid van die grenzeloze zee opzoeken en plannen maken en onderweg zijn..., maar bladeren door je Bijbeltje... tot jezelf komen... en daarin ook tot God komen. Hebt u ook van die momenten in je leven?

Jona's geloof begon te groeien, niet toen hij van Tarsis droomde en zijn hart volgde. Jona's geloof begon ook niet te groeien – ook al zou je dat misschien verwachten - toen hij als prediker door de straten van Nineve liep en zijn taak voor God volbracht. Niet Jona's dromen en wereldreizen dus, ook niet zijn harde werken in het Koninkrijk brachten hem dichter bij God. Nee, die duisternis, toen al die andere geluiden even niet meer gehoord worden. In die strijd met het leven, met zichzelf. In die drie dagen retraite onderzee. *Toen* ontmoette hij God. En zichzelf. Toen vond hij zijn geloof en zijn geloofsvertrouwen voor een moment terug.

Jona ontmoette God niet aan de oppervlakte van de zee. Jona ontmoette God in de diepte, de diepte van de zee. God was niet te vinden aan de oppervlakte, maar in de diepte. God is niet te vinden in al de oppervlakkige woorden, luchtige liedjes, in knappe praatjes, in snelle ontmoetingen en drukke bezigheden. God is te vinden in de diepte. ... Dan moet je wel kopje onder gaan... je moet duiken en geduldig je adem inhouden..., maar daar mag je dan ook God vinden. Ik hoop daarom dat je van die momenten kent met jezelf en met God. En ik hoop ook dat de kerk op zo'n binnenste van die vis zal lijken. Misschien wel wat behaaglijker dan de binnenkant van een vis..., maar ik hoop dat onze kerkdiensten en ook de rest van het gemeentelven zo'n ruimte mogen vormen van bezinning, zo'n ruimte waarin alle geluiden van buiten even niet doordringen..., waar wij even niet meer doorjagen op dezelfde manier als in het gewone dagelijkse leven..., zo'n ruimte waar wij misschien wel heel diep gaan, op sommige momenten wel bijna tot de bodem van ons leven geraken en veel uit handen laten vallen..., maar waar wij ook nieuwe moed en een nieuw leven mogen vinden.

Is onze kerk ook zo'n bedrijf waar het er op dezelfde manier aan toe gaat als bij alle andere bedrijven: doe goed je best, haal er uit wat er in zit, zet je in..., en zoek wat je nodig hebt. Of is onze kerk zo'n gemeenschap, ja een gemeenschap waar je los van alle bijgeluiden tot bezinning kan komen? Waar het soms heel diep gaat..., maar waar je ten diepste God mag ontmoeten?

Geleerde woorden

Jona's prachtige gebedswoorden ontstonden dus niet aan de oppervlakte van het leven, maar werden geboren vanuit de diepte. Het tweede wat ik over Jona's woorden wil zeggen, is dat het *geleerde* woorden zijn, die Jona bidt. Ik gebruik dit woord 'geleerd' met een knipoog, want ik bedoel niet dat het heel geleerde, heel intellectuele woorden zijn. Nee, ik bedoel: die woorden die Jona hier in de vis bidt, die woorden komen ergens vandaan. Ze zijn *geleerd* door Jona. Jona heeft deze woorden uit zijn hoofd geleerd en past ze nu in zijn leven toe. Als je het een beetje zou bestuderen, dan zie je dat de woorden die Jona bidt allemaal woorden zijn uit verschillende psalmen. O.a. Psalm 42 en Psalm 69 zie je in deze woorden van Jona terugkomen.

Wat mooi: Jona bidt dus psalmwoorden. En dat, terwijl hij niet eens zijn liedboek niet had meegenomen in de vis. De woorden kwamen gewoon bij Jona op. Zij zaten in zijn hoofd... en via het hoofd had hij ze ook in zijn hart gesloten. Wat kostbaar is het, als die Bijbelwoorden je eigen zijn! Het gaat er niet om dat je die woorden op kunt opdreunen, als je erom wordt gevraagd..., het gaat erom dat die woorden je zo eigen zijn..., dat het je manier van denken stuurt..., dat het woorden geeft aan de situaties die je meemaakt... Jona ging volgens mij niet op het moment dat hij in de vis zat tegen zichzelf zeggen: 'nou, eens kijken, welke woorden heb ik ook alweer paraat?' Nee, daar had hij echt niet de ruimte voor op dat moment..., maar de woorden kwamen als vanzelf bij hem op. Woorden die hij op dat moment nodig had. Woorden die hem hielpen om de situatie te doorgronden..., en te doorleven.

Ik hoop daarom dat de Bijbelwoorden voor u en jou ook steeds meer eigen worden. Het is heel niet erg om bepaalde teksten uit je hoofd te leren, ook al kan je al de teksten op je computer opzoeken. Jona was er maar wat blij mee dat hij deze woorden paraat had op het moment dat hij in de vis zat. De woorden zaten gewoon in zijn systeem... en – heel bijzonder! - ondanks dat hij zo ver was afgedwaald van God, kwamen *die* woorden weer bij hem naar boven... en hielpen zij hem om het uit te houden in dat donkere verblijf. Die Bijbelwoorden die vormden zijn manier van denken en zijn manier van de situatie doorleven.

Die woorden die Jona bad op dat donkere moment in de diepe van de zee, waren dus allemaal leenwoorden, afkomstig uit de psalmen. Niet erg origineel van Jona eigenlijk..., kon hij niet met eigen woorden bidden dan? Nou, met eigen woorden bidden, dat is heel mooi en kan ook heel goed zijn, maar er zitten ook gevaren aan. Het gevaar dat je altijd in hetzelfde kringetje blijft cirkelen met je eigen woorden, wie herkent dat niet? Maar ook het gevaar dat je gebed wel heel erg een zelfexpressie wordt, een uiting van wat *jij* denkt, *jij* voelt, *jij* wilt. Die woorden van de psalmen die hielpen Jona om deze gevaren te omzeilen, nu hij al zoveel gevaar beleefde. Jona bad met het volk Israël mee... de woorden die nu in middels al ruim 2000 jaar lang worden gebeden. Wij hebben als kerk een schat aan woorden ontvangen voor ons geloof! Kostbare woorden die je in je hoofd mag meenemen en in je hart mag sluiten. Woorden die je geloof vormen en de manier waarop je naar de wereld kijkt en de dingen beleeft. Niet voor niets hebben wij als jaarthema 'laten wij lezen' en ik wil gelijk maar even reclame maken voor het initiatief om na de zomervakantie in één jaar de Bijbel te lezen. Die Bijbelwoorden zijn zo kostbaar(!)..., geschenken voor elke dag..., maar in het bijzonder voor die donkere dagen zoals Jona die beleefde. Want dan zullen die woorden die je steeds hebt meegedragen soms opeens jou zelf door de situatie heen dragen.

Bid thuis maar eens hardop een psalm. Of leer maar eens een voor jou belangrijke tekst uit je hoofd. Maak die woorden van de Bijbel je eigen, voordat je wordt opgeslokt door een of andere vis.

Woorden van redding

Eigenlijk heb ik nog niets gezegd over de inhoud van Jona's gebed, maar de inhoud van zijn gebed, dat is ook wel heel bijzonder..., eigenlijk ook wel heel apart..., want Jona bidt, alsof hij al gered is. Vers 1: 'ik riep uit mijn benauwdheid tot de HEERE en Hij antwoordde mij!' En vers 5 en 6: zewier was om mijn hoofd gebonden... naar de diepste gronden van de bergen daalde ik af... maar uit het verderf trok U mijn leven omhoog! ... Maar Jona was op dat moment toch nog gewoon in de vis? Hij liep toch helemaal nog niet vrij rond op de oever van het water? Dat moest toch nog allemaal gebeuren? ... Ik moet denken aan wat ik afgelopen week op het NOS-journaal zag: een Sloveense wielrenner (Luka Pibernik) die in de vijfde etappe van de Giro d'Italia een grote sprint trekt omdat hij dacht dat hij er al was... Hij naderde nadat hij alles had gegeven de finishlijn, maar... hij moest

nog een rondje... Is het zoets dat Jona hier doet? Al juichen, voordat hij de finish heeft bereikt? Ik denk het niet, ook al lijkt het er misschien heel erg veel op. Wat wij hier bij Jona zien..., dat is nu het prachtige van ons geloof. In het geloof mogen wij vooruitgrijpen. Mag onze redding al zekerheid zijn. Mogen wij in de nood al vertrouwen op de uitkomst. Mag de toekomst al ons heden zijn. ... Toen Jona de grendels van de dood achter zich zag dichtvallen..., toen wist hij dat Eén de sleutels in handen had. Jona durfde ondanks alles waarmee hij de Here God verdriet had aangedaan toch te vertrouwen op Gods genade, Gods vergeving, Gods redding. Hij was er zo zeker van..., hij kon Gods redding al in zijn gebed verwoorden, hij kon al over Gods tempel bidden..., toen hij nog diep onder water in de buik van de vis aan het overleven was.

Nu, dat geloof van Jona mag ook uw en mijn geloof zijn. Ook wij mogen zo vertrouwen, vol hoop zijn en vooruitgrijpen..., omdat wij in de kerk geloven in die andere Jona die voor drie dagen in de aarde was afgedaald: Jezus Christus, gestorven en begraven... nedergedaald ter helle, maar op de derde dag weer opgestaan. Doordat Hij dat voor ons heeft gedaan, mogen wij zoals Jona zingen over bevrijding en redding, terwijl wij het misschien maar wat angstig vinden in de buik van die vis. Doordat Hij voor ons die weg is gegaan door de dood heen..., hoeven zelfs die poorten van de dood ons niet bang te maken. ... Doordat Hij voor ons heeft geleden en alles heeft volbracht, mogen die eigenzinnige Jona's die wij vaak zijn, terugkomen bij de Vader en er echt op vertrouwen dat die hemelse Vader toch weer met ons verder wil. ... Door deze Jezus mogen wij zoals Jona zingen, danken, bidden..., ook al lijken alle omstandigheden onze woorden compleet tegen te spreken. Maar wij blijven zingen. Wij blijven vertrouwen. Vooruit kijken. Ook al gaan al die golven van de zee over ons heen.

Ik laat tenslotte nog heel even een kinderplaatje zien over Jona en de vis. Kinderlijk eenvoudig. Maar ziet u iets opmerkelijks aan dit plaatje?

Jona zit niet alleen in die vis. Die tekening van de schubben van die vis, dat zijn eigenlijk allemaal andere mensen. Weet u wie dat zijn? Dat zijn u, jij en ik. Dat plaatje stelt jou en mij de vraag:

Blijf ik op dat schip dat het wijde sop kiest, of ga ik met Jona de diepte in? Niet aan de oppervlakte blijven, maar de diepte in met mijzelf... en met God? Steeds weer tot bezinning komen...

En zal ook ik zoals Jona die Bijbelwoorden mij eigen maken? Zo kostbaar, voor elke situatie van mijn leven...

Die weg van Jona is erg diep..., maar wat een schatten deeft hij vanuit de diepte op. Jona spreekt over hoop. Bevrijding. Gods goedheid voor jou. Redding. Aan vaste wal komen. Bij God thuis komen.

Ga jij met Jona mee en bid jij met hem mee?.